

УДК 37.011.32

Карпюк І. Ю.доцент Національного технічного університету
України «Київський політехнічний інститут»**ШЛЯХИ ЗАСВОЄННЯ ЦІННОСТЕЙ ФІЗИЧНОЇ
КУЛЬТУРИ НА ПРИКЛАДІ ДОСЛІДЖЕННЯ
ОСОБИСТІСНИХ КОНСТРУКТУ СТУДЕНТІВ**

У статті розглядається ціннісний потенціал фізичної культури як підґрунтя формування фізичної культури особистості студента на прикладі особистісних конструкт.

Ключові слова: фізична культура, ціннісний потенціал, особистісні конструкти.

Карпюк І. Ю. Пути освоения ценностей физической культуры на примере исследования личностных конструкт студентов.

Рассматривается ценностный потенциал физической культуры как основы формирования личной физической культуры студента на примере личностных конструкт.

Ключевые слова: физическая культура, ценностный потенциал, личностные конструкты.

Karpiuk I. The ways of physical culture values accepting based on example of students' personal constructs study. The article is about the valuable potential study as the basis for the personal physical culture forming of student and uses the personal construct example.

Key words: physical culture, valuable potential, personal constructs.

У сучасному динамічному суспільстві змінюються цілі освіти: провідною стає не трансляція досвіду минулих поколінь прийдешнім, а забезпечення кожній особистості передумов творіння майбутнього, що потребує вдосконалення сутнісної якості молодого людини, відтак і нового змісту пропонованих їй знань (насамперед методологічного характеру).

У змісті освіти доміантними стають компоненти, які виконують такі функції: дослідницьку, інформативно-організаційну, прогностичну, орієнтовно-регулятивну, конструктивно-перетворювальну, оціночно-селективну, інтегративну [9, с. 13]. Призначенням системи освіти (від концепції змістовного наповнення) є відтворення специфіки духовності, пов'язаної з формуванням ціннісно-нормативної сфери свідомості особистості [7]. Саме духовність входить до ядра особистості і виступає світоглядною основою всіх сфер і аспектів її життєдіяльності.

На етапі науково-технічного прогресу і ринкових відносин від сучасного спеціаліста вимагається висока працездатність, уважність, пам'ять, емоційна стійкість; вміння працювати в умовах дефіциту часу, стійкість до негативних впливів факторів професійної діяльності; здатність прогнозувати нестандартні ситуації, приймати оптимальні рішення, реалізовувати їх в

екстремальних умовах тощо [13, с. 37]. Проблема надійності у виробничій діяльності потребує різносторонніх глибоких знань, умінь творчо мислити і діяти в культурно ненормативних умовах. Отже, здатність людини вирішувати складні евристичні завдання, шукати і знаходити оптимальні варіанти технологічних процесів і організаційних структур, управляти ними відіграє вирішальну роль. У процесі праці людина повинна реалізувати весь свій потенціал. Передумовою розвитку людини є наявність вільного часу, який має два структурних елементи: дозвілля, яке виконує відновлювальні функції (відпочинок, розваги, сімейне і товариське спілкування), і більш піднесений – творчу діяльність, пов'язану зі всебічним (розумовим, моральним, естетичним, фізичним) формуванням людини, розкриттям її потенційних здібностей, залученням до багатств людської культури, задоволенням соціальних, інтелектуальних та інших духовних потреб.

Характеристика прогресивних шляхів розвитку основних сфер життєдіяльності суспільства свідчить про зростання духовного фактора. Світу потрібна особистість з максимальним фізичним, емоційним, психічним, інтелектуальним розвитком. Саме інтегративні духовно-фізичні можливості фізичної культури, засвоєння людиною комплексу її функціонального ціннісно-діяльнісного потенціалу все частіше розглядається як потужний фактор оздоровлення людини, самовизначення її в сучасному світі, самореалізації в сфері освіти, праці, дозвілля, а відтак і в прогресі людства в цілому [12; 14; 16].

Однак сфера фізичної культури як за кількісними показниками, так і за змістовними характеристиками нині не відповідає зростаючим потребам суспільної системи, має низький рейтинг у системі цінностей сучасної людини, низький культурно значущий статус та імідж у суспільстві. На жаль, недооцінюються великі потенційні можливості фізичної культури у формуванні духовності людини: розвиток її моральних, інтелектуальних, психічних, естетичних, комунікативних та інших потенцій.

Мета роботи – теоретичне дослідження соціокультурного змісту фізичної культури і шляхів засвоєння його особистістю студента.

Зараз потрібно змінити ставлення молодих людей до сутності фізичної культури на підґрунті більш широкого філософського, культурологічного підходу, який надає можливість зорієнтувати систему фізкультурної освіти на формування і відтворення цілісної сутності людини, розвиток її тілесної і духовної єдності [1; 2; 5]. При цьому тільки погляд на фізичну культуру з позицій якісно нового знання – пріоритету духовності, натхнення фізичного, перцепції фізичного як особистісного [4; 11] – може сприяти формуванню людини з гармонійним розвитком її сутнісних (духовних і фізичних) сил, реальному залученню її до засвоєння цінностей фізичної культури і включенню фізичної культури до спектру загальної культури людини і суспільства. Саме феномен культури оцінюється як джерело суспільних нововведень, як основний засіб людської

самореалізації. Сутність культури полягає у сприянні формуванню духовної цілісності людини, у всебічності її існування. А культурна діяльність – це перш за все ціннісно-сенсо-орієнтовна активність людини.

З позицій культурної доцільності фізичну культуру як багатогранне й інтегративне явище потрібно розглядати в єдності і взаємозв'язку форм і компонентів (фізкультурної освіти, фізкультурної рекреації, фізкультурної реабілітації), видів фізкультурної діяльності і фізичної культури (освітньої, рекреаційної, спортивної, реабілітаційної, адаптивної); структурних компонентів (інтелектуального, соціально-психологічного, рухового); системи потреб, здібностей, відносин; функцій (загальнокультурних, специфічних); цінностей (предметних і особистих), спрямованих на формування духовної і тілесної єдності (фізкультурної досконалості) людини через усвідомлену окультуруєну рухову (фізкультурну) діяльність, в якій переважає натхненність фізичного.

Фізична культура має не тільки трактуватись рівноправною складовою загальної культури людини і суспільства, де всі її види (духовна, фізична) взаємообумовлюються, взаємопідтримуються, взаємопроникаються і взаємодоповнюються, але й змістовні характеристики мають обґрунтуватись, виходячи з філософського розуміння культури.

Зростання цінностей життя, здоров'я, активного довголіття і реалізації людської індивідуальності все частіше розглядається як критерій соціального прогресу суспільства [17]. Фізична культура як невід'ємна складова загальної культури завдяки закладеному у ній потенціалу сприяє зміцненню фізичного і духовного здоров'я кожної людини, оздоровлюючи тим самим усю націю; вирішенню висунутих сучасним життям проблем, тобто допомагає прогресивному розвитку суспільства. Однак це можливо лише за умови сприйняття суспільством усвідомленого змісту інтегративної духовно-фізичної сутності фізичної культури і втілення її разом з іншими видами культури як нормативної основи в сферу свідомості кожної особистості. У сучасному суспільстві, де переважають динамічні процеси, людина має готуватися до майбутнього, а педагогічні системи, у тому числі і в сфері фізичної культури, мають працювати на творіння цілісної, гармонійно розвиненої особистості. Саме така особистість на підставі єдності духовно-морального і фізичного розвитку, творчого підходу до перетворення реальності може і повинна протистояти негативним факторам соціально-економічної обстановки, стати гарантом економічного процвітання і духовної безпеки суспільства.

Фізична культура має великий потенціал для творіння особистості у тілесно-духовній єдності. Нехтування цим потенціалом, характерне для сучасної ситуації, призводить до “частковості” формування людини, анти-культурної за своєю суттю [4]. А саме через індивіда відбувається вплив на суспільство. Отже, суспільству для успішного розвитку потрібно йти шляхом самовдосконалення

людини через засоби культури [11]. У вирішенні цієї проблеми фізична культура має посісти реальне, гідне місце.

Сучасне суспільство усвідомило значення фізичної культури особистості. Вища неспеціальна фізкультурна освіта забезпечує можливості надбання студентами досвіду рухової активності, занять фізичним виховання і спортом, спеціальних знань і навичок, необхідних у навчальній та обраній професійній діяльності. Фізкультурна освіта по суті і є культура, яка цілеспрямовано прищеплюється, виховується в особистості.

Культурний розвиток особистості, у тому числі і розвиток фізичної культури в цілому, супроводжується накопиченням життєвого досвіду, який відкладається. Засвоєння особистістю різних елементів фізичної культури може бути нерівномірним. Шкільний досвід фізкультурної діяльності або засвоюється і розширюється студентами, що супроводжується перебудовою особистісної системи ставлення до цінностей фізичної культури (осмислення сенсу), або повністю нехтується. Повна або часткова відсутність вихідного ціннісного ставлення до фізичної культури призводить до того, що в процесі фізкультурної освіти виникає ілюзія формування фізичної культури студента.

Фізична культура як мета культурного формування студента недостатньо конкретна, а тому в практичній діяльності кафедр фізичного виховання ВНЗ підміняється більш конкретними і досяжними цілями, наприклад, фізичною підготовленістю. Це пояснює факт того, що фізична підготовка студентів була і продовжує залишатись основною реальною базою, на якій ґрунтується як діагностика, так і формування фізичної культури особистості. Результатом такого формування фізичної культури є не тільки недостатня активність на заняттях, слабка мотивація і зацікавленість предметом, низький рівень фізичної функціональної підготовленості, й повне її неприйняття після здачі заліків, ще до закінчення ВНЗ. Формальне засвоєння студентами цінностей фізичної культури є великою проблемою і загрозливою тенденцією, яка пояснює байдужість до цінностей, пов'язаних з фізичною культурою [6]. Формальне засвоєння цінностей фізичної культури, не зафіксоване на особистісному рівні, не має ефекту вихованості. Якщо немає зовнішнього контролю (закінчення курсу фізичного виховання, ВНЗ) і внутрішнього ціннісного ставлення до фізичної культури, змінюється і стан суб'єктів, який оцінюється дослідниками як низький рівень сформованості фізичної культури.

Формування особистої фізичної культури можна вважати завершеним, якщо суб'єкт самостійно робить усвідомлений вільний вибір на користь пропонуєних йому протягом навчального процесу культурних цінностей. Отже, фізкультурна освіченість особистості повинна закріплюватись в її внутрішніх характеристиках, а зовнішнім її проявом виступатиме практична діяльність.

За ступенем засвоєння окремих елементів культурного досвіду, глибоко деталізуючи фактори, які підлягають оцінці, можна напевно робити висновок про рівень вихованості або сформованості фізичної культури особистості. При цьому зовнішній прояв фізичної культури особистості має домінуюче і детермінуюче значення, що призводить до недооцінки внутрішніх компонентів фізичної культури особистості. При дисбалансі зовнішніх і внутрішніх показників (висока мотивація – низькі показники фізичної підготовленості; високі показники – відсутність сенсу занять тощо) неможливе адекватне визначення рівня фізичної культури особистості. Так, низький рівень фізичної підготовленості студентів, особливо у студентів з відхиленнями в стані здоров'я, зарахованих для занять фізичним вихованням до спеціальної медичної групи (СМГ) (а таких стає все більше: у НТУУ «КПІ» у 1995 році студенти СМГ становили 7,3 % від загальної кількості студентів, у 2005 році – 13,2 %; у 2009 році – 17,8 %), не дозволяє адекватно визначити інтегроване засвоєння особистістю елементів культурного досвіду, а отже, і роботу щодо самостійного формування власного фізичного стану. Виникає педагогічний стереотип: у студентів хворих, з низьким рівнем фізичної підготовленості не може бути високого рівня фізичної культури. Педагогічна взаємодія зі студентами з метою формування фізичної культури здійснюється виходячи з аксіоми, що вони мають певний вихідний рівень фізичної культури особистості, відповідно всі студенти отримують позитивну оцінку. Проте відповідний культурний досвід у студентів може бути негативним або відсутнім.

Ідея гуманізації неспеціальної фізкультурної освіти передбачає як обов'язковий компонент особистісний підхід. Але значення суб'єктивного фактора під час формування і діагностики фізичної культури занижене, а застосування об'єктивних показників призводить до втрати того особливого, що робить кожного особистістю з власною культурою. З огляду на складність розуміння внутрішнього світу особистості, недоступність сфери особистісних пріоритетів студента, логіка педагогічного переконання може не заціпати екзистенціальну складову фізичної культури, а тому не засвоюється особистістю. Можливі також і проблеми трансляції цінностей фізичної культури, які виникають через різні тлумачення їх значень.

Методологічно значущою у контексті формування фізичної культури особистості є думка про те, що різні люди не тільки по-різному сприймають і тлумачать ситуації, пов'язані з руховою активністю і фізичною культурою, а й суб'єктивна інтерпретація ними цих ситуацій є важливішим фактором для прийняття рішень і включення в цю діяльність, ніж об'єктивне значення цих ситуацій, пов'язане з поняттями “здоров'я”, “здоровий спосіб життя” тощо.

На основі запропонованого аналізу можна дійти висновку, що найприйнятнішим для діагностики внутрішнього компоненту фізичної культури особистості, який детермінує реальний

вибір нею цінностей фізичної культури, а при формуванні – розуміння досвіду фізкультурної діяльності, є теорія особистісних конструкт [19].

Конструкт – суб'єктивна оціночна шкала, яка представлена у вигляді ознаки (або її аноніма), на основі якої людина аналізує і визначає категорії об'єкта, події, інших людей (наприклад: “добрий – злий”, “сильний – слабкий”). Залежно від кількості таких конструкт та їх взаємозв'язків в індивідуальному (ментальному) досвіді людина буде багатомірну або спрощену модель дійсності. Відповідно можна робити висновок про когнітивну складність або простоту пізнавальної сфери особистості [15].

Самовизначення особистості в культурі – одна з важливих проблем взаємодії індивіда і суспільства. Методологічні основи психологічного підходу до проблеми самовизначення були закладені С. А. Рубинштейном і розвивались у роботах К. А. Абульханової-Славської. На думку К. А. Абульханової-Славської, особистісна власна активність, усвідомлене прагнення зайняти певну позицію є центральним моментом самовизначення. Орієнтація на парадигму суб'єктивного підходу до особистості представлена в роботах таких психологів, як Б. А. Ананьєв, Л. І. Божович та інших. На суб'єктивний підхід орієнтуються і педагогічні концепції особистісно орієнтованої освіти І. Д. Беха, Г. В. Ложкіна, С. О. Сисоевої, російських дослідників Н. А. Алексєєва, В. В. Серикова, І. С. Якиманської, Є. В. Бондарєвської, О. С. Газмана, С. В. Кульневича.

Гуманістичні ідеї в когнітивній психології значною мірою пов'язані з дослідженнями Дж. Келлі, зокрема з його висновками про те, що кожна людина сприймає будь-які факти і події дійсності суб'єктивно, у зв'язку з чим дуже важливо знати її особистісні конструкти – категорії мислення, за допомогою яких людина інтерпретує і тлумачить власний життєвий досвід.

Застосування теорії особистісних конструкт Дж. Келлі для виявлення фізичної культури особистості передбачає ідеографічний аналіз, який, не виключаючи можливості узагальнень, дозволяє зосередитись на особливостях фізичної культури особистості. Відповідно до цієї теорії особистість, суб'єктивно інтерпретує реальність, не пасивно сприймає дійсність, а активно вибудовує взаємини зі світом. Пропонований підхід дозволяє простежувати активне культурне самовдосконалювання особистості у сфері фізичної культури в процесі неспеціальної фізкультурної освіти.

Подібно тому, як критеріями розвитку фізичної особистості можуть виступати її досягнення в різних сферах, на рівні свідомого сприйняття дійсності, фіксації існуючого досвіду в сфері фізичної культури можуть виступати особистісні конструкти. За допомогою конструкти особистість усвідомлює, пояснює і прогнозує події, організує свою поведінку і розуміє себе. При цьому підкреслювалась не тільки семантична унікальність кожної системи конструктів, а й їх ієрархічна організація, яка визначає прогностичну цінність того чи іншого конструкта.

Отже, людина обирає той полюс конструкта, який або уточнює існуючу систему розуміння світу, або надає нові можливості для визначення, поглиблення і розширення системи [19]. Культурна поведінка людини детермінується її неповторною системою особистісних конструктів і здатністю до зміни цієї системи. Ці конструкти, або схеми, є своєрідним алфавітом когнітивних репрезентацій світу, без пізнання якого немає розуміння особистості. Суттєве значення попереднього індивідуального культурного досвіду особистості, який відображається в змісті й ієрархії конструктів, можна використовувати для координації педагогічної діяльності щодо формування і корекції фізичної культури особистості [10]. Система конструктів окремої особистості достатньо стабільна. Репрезентативність, відновлюваність і валідність виявлених конструктів була перевірена і підтверджена низкою робіт [18; 20].

Унікальність теорії Дж. Келлі полягає в тому, що вона дозволяє виявити суто індивідуальну систему, яка характеризує людину й її творчий пошук у процесі орієнтації в реальній дійсності. Ідея, що культурна людина не керується своїми потягами і пристрастями, а є розумною істотою, яка прогнозує і планує свою поведінку і діяльність, чітко відповідає гуманістичній ідеології. Якщо щось і керує нашими думками і діями, так це створена нами структура [8].

Гуманістичній парадигмі розвитку особистості відповідають такі ідеї когнітивних теорій:

✓ різні люди по-різному бачать і інтерпретують ситуації, відповідно їх суб'єктивна інтерпретація є важливішим фактором прийняття рішення, ніж об'єктивне значення цих ситуацій. Суб'єктивні, індивідуально обумовлені когнітивні висновки значною мірою визначають поведінку, наміри й психологічне самопочуття людини;

✓ події і ситуації не опосередковані раціональними переконаннями та ідеями, а самі по собі можуть викликати в особистості психологічний дискомфорт;

✓ умовою ефективного розвитку особистості є розвиток у неї навички рефлексії, яка забезпечує постійний логічний аналіз власних учинків і дій для вибору оптимального рішення [3].

Репертуарні решітки Дж. Келлі відображають, як особистість самостійно виховується, формується і вибудовує свої взаємини зі світом. Особливо важливо те, що конструкт не засвоюється ззовні, а формується особисто, визначається індивідуально. Є конструкти, які існують лише у конкретної людини. Тому є можливість визначити ефективність виховання по тому, наскільки цінності, які транслюються, є внутрішнім надбанням особистості. Створення особистістю нових конструктів свідчить про появу особистісно важливого орієнтира, який має новий сенс і збагачує світосприйняття. Особистість збагачується новими конструктами, які дозволяють сприймати те, що раніше було поза рамками конструкту. Відмова від нового досвіду, ігнорування реальності не приводить до виникнення нових конструктів. Конструкти фізкультурної або професійної

діяльності не можуть з'явитись у людей, якщо їм не потрібно сприймати світ саме у цьому ракурсі.

Здатність молодшої людини у студентському віці збагачувати власну культуру фізичною культурою залежатиме від ступеня проникливості її конструктивної системи, відкритості людини до сприйняття нового, її здатності до аналізу змін, які відбуваються.

Конструкти особистості можуть виступати інтегративним критерієм, який відображає сформованість фізичної культури особистості. Індивідуальні конструкти дозволяють виявити той індивідуальний досвід, який став для студента "внутрішньо" своїм і в якому фіксуються усталені культурні норми взаємостосунків людини із зовнішнім світом, забезпечується регуляція фізичної активності людини, що створює можливості освоєння соціального досвіду в сфері фізичної культури і забезпечує усвідомлення предметних цінностей фізичної культури (пізнання, спілкування, навчання, гри), тобто, локалізується механізм розвитку фізичної активності [10].

Подальші дослідження слід спрямовувати на вивчення особистісних конструктів студентів з метою формування у них фізичної культури.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Андреев А. Н. Культурология / А. Н. Андреев. – Минск: Дизайн ПРО, 1988. – 160 с.
2. Бальсевич В. К. Онтокинезиология человека / В. К. Бальсевич. – М.: Теория и практика физической культуры, 2000. – 275 с.
3. Берулава Г. А. Методологические основы практической психологии: учеб. пособие / Под ред. Г. А. Берулава. – М.: Изд-во Московского психолого-социального института, 2004. – 192 с.
4. Быховская И. М. Человеческая телесность в социокультурном измерении / И. М. Быховская. – М.: РИО ГЦОЛИФК, 1993. – 163 с.
5. Визитей Н. Н. Физическая культура личности (проблемы человеческой телесности: методологические, социально-философские, педагогические аспекты) / Н. Н. Визитей. – Кийшинев: Штиинца, 1989. – 110 с.
6. Галкин Ю. П. Коэффициент активности / Ю. П. Галкин – Смоленск: СГУ, 1990. – 158 с.
7. Запесоцкий А. С. Образование: философия, культурология, политика / А. С. Запесоцкий. – М.: Наука, 2002. – 456 с.
8. Келли А. Дж. Теория личности: Психология личных конструктов: пер. с англ. и науч. Ред. А. А. Алексеева / А. Дж. Келли. – СПб.: Речь, 2000. – 249 с.
9. Колесникова И. А. Образование как фактор изменения человека / И. А. Колесникова. //Образование: будущее России и человечества. – СПб.: – 1993. – С. 13 – 17.
10. Комков А. Г. Социально-педагогические основы формирования физической активности детей школьного возраста: автореф. дис. на соиск. ученой степени д-ра пед. наук. – СПб., 2000. – 40 с.
11. Круглова Л. К. Основы культурологи / Л. К. Круглова. – СПб.: СПГУВК, 1995. – 393 с.
12. Лубышева Л. И. Социология физической культуры и спорта: [учеб. пособие] / Л. И. Лубышева. – М.: Академия, 2001. – 240 с.
13. Макаров Р. Н. Человеческий фактор: проблемы физической подготовки специалиста на этапе ускорения

- НТП / Р. Н. Макаров // Теория и практика физической культуры. – 2001. – С. 37 – 41.
14. Николаев Ю. М. Теоретико-методологические основы физической культуры: автореф. дис. на соиск. ученой степени д-ра пед. наук / Ю. М. Николаев. – СПб., 1998. – 60 с.
15. Педагогика: Большая современная энциклопедия / Сост. Е.С. Рапацевич. – Мн.: Современное слово, 2005.
16. Пономарёв Н. И. Физическая культура как элемент культуры общества и человека / Н. И. Пономарёв. – СПб., 1996. – 280 с.
17. Фролов И. Т. Перспективы человека. Опыт комплексной постановки: проблемы, дискуссии, обобщения / И. Т. Фролов. – М.: Политиздат, 1983. – 350с.
18. Adams-Webber J.P. Personal construct theory: Concepts and applications / J.P. Adams-Webber. – Chichester: Wiley, 1979. – 239 p.
19. Kelly G.A. The psychology of personal constructs / G.A.Kelly. – N.Y.: Norton & comp. 1995. V.I: A theory of personality. – 556 p.
20. Fransella F.A. A manual for repertory grid technique /F. Fransella. D. Bannister. – L.: Academic press, 1977. – 266 p.

УДК 796.011.3:373.1(477) „1950-1980”

Бугрій С. В.

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

**ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ НА
УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ У
ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКОЛАХ УКРАЇНИ
(50-80-ті рр. XX ст.)**

Стаття присвячена аналізу процесу навчання на уроках фізичної культури у загальноосвітніх школах України у 50-80-ті рр. XX ст. Встановлено, що у досліджуваній період домінуючими були три основні методи організації роботи на уроках фізичної культури: фронтальний, груповий та індивідуальний. Завдяки їм регулювалося інтелектуальне, волевові та фізичне навантаження учнів, забезпечувався оптимальний рівень їх працездатності. На організацію навчального процесу на уроках значною мірою впливали умови для занять фізичними вправами та теоретична і практична підготовка учителя.

Ключові слова: процес навчання, уроки фізичної культури, загальноосвітня школа.

Бугрій С. В. Организация процесса обучения на уроках физической культуры в общеобразовательных школах Украины (50-80-е гг. XX ст.) Статья посвящена анализу процесса обучения на уроках физической культуры в общеобразовательных школах Украины в 50-80-е гг. XX ст. Установлено, что в исследуемый период доминирующими были три основных метода организации работы на уроках физической культуры: фронтальный, групповой и индивидуальный. Благодаря им регулировалась интеллектуальная, волевая и физическая нагрузка учеников, обеспечивался оптимальный уровень их работоспособности. На организацию учебного процесса на уроках в значительной мере влияли

условия для занятий физическими упражнениями, теоретическая и практическая подготовка учителя.

Ключевые слова: процесс учебы, уроки физической культуры, общеобразовательная школа.

Bugrii S. V. Organization of process of teaching on the lessons of physical culture in general schools of Ukraine (50-80th XX item). The article is devoted the analysis of organization of process of teaching on the lessons of physical culture in general schools of Ukraine in 50-80th XX item It was set that in a probed period dominant were three basic methods of organization of work on the lessons of physical culture: frontal, group and individual. Due to them the intellectual, volitional and physical loading of students was regulated, the optimum level of their capacity was provided. On organization of educational process on lessons to a great extent influenced terms for employments by physical exercises, theoretical and practical preparation of teacher.

Key words: process of studies, lessons of physical culture, general school.

Важливим завданням розвитку сучасної загальної освіти є реалізація діяльнісного та особистісно орієнтованого підходів у практиці фізичного виховання школярів. Це обумовлює вибір і застосування таких форм та методів, які б у повній мірі розкривали потенціал кожного учня, розвивали його здібності, сприяли ефективній підготовці до дорослого життя.

У досліджуваній період відбувалося конструювання цілісної системи організації навчання фізичній культурі у загальноосвітніх закладах, яка спрямовувалася на підвищення ефективності уроку, виявлення конкретних шляхів і способів активізації рухової діяльності учнів. Вивчення теоретичних та практичних надбань досвіду української школи сприятиме поліпшенню фізичного виховання молоді у загальноосвітніх закладах. Важливі дослідження проблем, пов'язаних з організацією процесу навчання здійснені А. Алексюком, Ю. Бабанським, В. Бурлакою, Я. Вихрущем, В. Дяченко, А. Дьомінін, О. Кондратюком, І. Чередовим. Загальнометодичним аспектам фізичного виховання присвячені дослідження М. Бака, В. Белорусової, Е. Вільчовського, О. Григор'єва, М. Зубалія, Т. Каневця, Є. Приступи, С. Цвека та інших.

Певні проблеми організації навчання на уроках фізичної культури вивчали Г. Апанасенко, І. Аршавський, В. Базарний, А. Борисенко, А. Віндюк, М. Дубовис, М. Козленко, О. Леонов та інші.

Проте висвітлення окремих аспектів цього історико-методичного явища не дозволяє створити цілісне наукове уявлення про його еволюцію як у хронологічному, так і в теоретичному аспектах. Усе це потребує здійснення спеціальних досліджень, пов'язаних з аналізом розвитку уроку фізичної культури на різних етапах становлення української школи.

Мета статті – проаналізувати організацію процесу навчання на уроках фізичної культури у загальноосвітніх школах України у 50-80-ті рр. XX ст.